

OPRAVDANJE VJEROM, SUD PREMA DJELIMA I SIGURNOST SPASENJA

Ivan T. Blažen*

* Dr. Ivan T. Blažen je doktorirao iz Poslanice Rimljanima na Princeton Theological Seminaryju. Sada je profesor Novoga zavjeta na Pacific Union Collegeu u Californiji.

SAŽETAK:

Opravdanje vjerom, sud prema djelima i sigurnost spasenja

Ovo proučavanje nastoji pojasniti odnos između opravdanja samo vjerom koje donosi sigurnost spasenja i suda prema djelima. Na različite se načine pokušala pomiriti ova prividna napetost ili kontradikcija između ovih doktrina. Često su se ta nastojanja svodila na umanjivanje ili negiranje jednog od ovih učenja. Autor nastoji zadržati oba koncepta jer se i jedan i drugi temelje na Bibliji. Zapravo on inzistira na unutarnjem jedinstvu između ovih dvaju učenja, jedinstvu što postoji između Krista kao Spasitelja i Krista kao Gospodara. Budući da se većina diskusije po ovome pitanju vezuje uz spise apostola Pavla, autor se također pretežito bavi biblijskim istinama što ih je zapisao Pavao. Proučavanje počinje Pavlovim konceptom otkrivenja i razuma, prema kojem otkrivenje prvo prosvjetljuje razum dok je zadaća razuma objasniti otkrivenje. Zatim dominira Pavlovo tumačenje Božjeg plana spasenja koje počiva na premisi da je Bog na našoj strani, a ne protiv nas, što je potvrđeno činjenicom da "On... nije poštedio vlastitog Sina, već ga predao za sve nas" (Rim 8,32). Opravdanje iz Poslanice Rimljanima 4. poglavlja postaje temeljem sigurnosti spasenja, što je izraženo u 5. poglavlju. Na osnovu proučavanja o sigurnosti spasenja zaključujemo: dok opravdanje *daruje* sigurnost spasenja, sud ga *čuva*. *Sud čuva sigurnost spasenja od iluzije da je sigurnost moguća bez temeljnog odnosa s Kristom i predanog oponašanja Kristovog primjera.*

Na samom početku razmatranja odnosa između ovih biblijskih učenja valja na temelju Biblije upozoriti na varljiv način razmišljanja koji zlorabi podatke božanskog otkrivenja. Ako se ne suprostavimo ovakvom zaključivanju, biblijski uravnoteženo

razumijevanje odnosa i povezanosti između opravdanja, suda i sigurnosti spasenja bit će nemoguće.

Opravdanje vjerom i sud prema djelima

Čini se da se najsadržajniji tekst kojim valja otpočeti proćavanje ovog predmeta nalazi u Poslanici Rimljanima 3, 1-8:

1. Kakva je dakle prednost Židova? Ili: kakva je korist od obrezanja?
2. Velika u svakom pogledu. Na prvom mjestu: njima su povjerena Božja proroćanstva. 3. Pa što ako su neki bili nevjerni? Zar će njihova nevjernost uništiti Božju vjernost? 4. Daleko od toga! Naprotiv, neka se pokaže da je Bog istinit, a svaki ćovjek lažac, kao što stoji pisano: "Da budeš proglašen pravednim u svojim rijećima i da pobijediš kad te sude." 5. Ali ako zbilja naša nepravednost istiće pravednost Božju, što ćemo onda reći? Zar nije Bog nepravedan - govorim po ljudsku - kad pusti maha srdžbi? 6. Daleko od toga! Jer kako bi inaće Bog sudio svijet? 7. Ali ako je zbilja mojom nevjernošću Božja vjernost još više zasjala njemu na slavu, zašto da još budem osuđen kao grešnik? 8. Ne vrijedi li: "ćinimo zlo da bude dobro", kako nam neki klevetnićki pripisuju i tvrde da mi to naućavamo? Oni zaslućuju kaznu.

U ovom ulomku apostol Pavao vodi raspravu s judaistima glede vjernosti i istinitosti Božje. U Rimljanima 1. i 2. poglavlju Pavao je opisao nevjernost ljudskih bića prema Bogu. Svi ljudi, ne samo neznabošci već i Židovi, i to mnogi od njih koji su osuđivali neznabošce, pred Bogom su grešnici, podložni Njegovu sudu (2,2) i izloženi Božjem gnjevu. Ovo nam nameće pitanje što se posebno odnosi na Židove kojima su bile povjerene rijeći Božje (3, 1. 2): Je li ljudsko nevjerstvo ukida vjernost Božju (redak 3)? Ili, drugim rijećima, ne osujećuje li ljudski grijeh, konkretno židovski, Božje obećanje? Pavlov odgovor je naglašen NE! Bog je istinit premda je svaki ćovjek lažac. Kad god ga netko optućuje zbog Njegove rijeći i vjernosti, Bog nadvladava i pobjećuje.

Na ovaj naćin naše pitanje je usmjereno u novom pravcu. Više ne postavljamo pitanje dokazivanja Božje istinitosti - što sada smatramo taćnim, već problem ljudske nevjernosti. Prijeporna toćka nije u ćovjekovu sudu Boga, nego u Božjem sudu ćovjeka. Ako se božanska istinitost ne moće ukinuti, ne trebamo li dakle ljudsku nevjernost poništiti kao nešto što potpada pod

sud? Ako Bog ostaje istinit i vjeran usprkos ljudskom nevjerstvu, onda možda ljudsko nevjerovanje nije nepoželjno, već dobrodošlo ili bar nije za osudu, jer takvo nevjerstvo pomaže Božjoj vjernosti i istinitosti da dođe do izražaja. Ne bi li Bog bio nepravedan kažnjavajući (redak 5) ili sudeći grešnika čija laž je pomogla proslavljanju Božje istinitosti (redak 7)? Zapravo, nije li preporučljivo činiti zlo "da dobro dođe" (redak 8)? "Dobro" se u ovom slučaju po svoj prilici odnosi najprije na prednost u koju ljudska zloća stavlja Božju dobrotu i zatim na dobrotu i milost Božju prema grešnicima (vidi 5, 20 i 6,1).

Ovakvo zaključivanje su smišljeno upotrijebili oni koji su htjeli porušiti Pavlovo učenje o opravdanju grešnika, pokušavajući pokazati kako bi Pavlova doktrina vodila prolongiranju i čak poticanju grijeha, a ne njegovom ukidanju.

Pavlov odgovor

Pavao odgovara i zapaža da ako bi ovakvo mudrovanje, po kojem bi ljudi bili oslobođeni svake krivice, bilo točno, "kako bi mogao Bog suditi svijetu?" (3, 6). Ovim pitanjem, pozivajući se na sigurni podatak božanskog otkrivenja - da će Bog suditi svijetu, - a ne nadmetanjem u diskusiji, Pavao negira zaključke svojih protivnika. Ponovni osvrt na ovu lažnu dvojbu nalazimo tek u Rimljanima 6. poglavlju, nakon što je Pavao potpuno razvio naučavanje o opravdanju vjerom (3, 21 - 4, 15) i posljedicama tog opravdanja (5).

Ako je učenje o sudu točno, a u tome su Pavao i njegovi židovski protivnici bili suglasni, onda je svako učenje koje umanjuje ili ukida Božju objavu suda, netočno. Božansko otkrivenje premašuje običnu ljudsku logiku. (Zapazimo kako je židovski prigovor u 3, 5 popraćen Pavlovim objašnjenjem: "Po čovjeku govorim.")

U svom djelovanju razum mora biti sluga otkrivenju. Budući da otkrivenje prosvječuje razum, uloga razuma je objašnjavati otkrivenje, a ne suprotiti mu se. Jednom kada je istina o sudu uspostavljena na osnovu otkrivenja, razum ne smije umanjiti ili poništiti doprinos ove istine, već treba objasniti njen značaj.

Dva načela

Dva uzajamno povezana načela u Rimljanima 3, 1-8 jasno izlaze na površinu. Prvo, Bog je istinit i vjeran, što znači da On drži svoja obećanja prema ljudima usprkos njihovoj nevjernosti prema Njemu (reci 1-4). Drugo, Božja vjernost nije nikada izgovor za ljudski grijeh niti podsticaj za grijeseenje (reci 5-8). Između ovih dvaju načela može samo izgledati da postoji stanovita nepodudarnost, ali za Pavla tu postoji savršeni sklad i zato se jedna istina bez druge ne smije naučavati. Prvo načelo Pavao proširuje u učenju o Božjem opravdanju grešnika vjerom, a drugo iznosi kao istinu nebeskog suda prema djelima.

Ova dva načela su glavni nosioci Pavlove teologije. Za Pavla oni uvijek stoje zajedno, pomažući si međusobno u objašnjavanju svog punog značenja i štiteći se od pogrešnog shvaćanja i netočnog zaključivanja.

Opravdanje vjerom štiti istinu o sudu prema djelima od naučavanja da čovjek nema šanse na sudu i tvrdnji da se sam svojom dobrotom može dodvoriti Bogu.

S druge strane, sud prema djelima jamči istini o opravdanju *grešnika* da ne bude protumačena kao opravdanje *grešnosti*. Ako postoji sud prema djelima, onda opravdanje mora podrazumijevati Kristovo polaganje prava na živote opravdanih i poziv pravednima da žive za Onoga koji je umro za njih (2. Korinćanima 5, 14. 15).

Kada je bilo koje od ovih načela oslabljeno ili uklonjeno u želji da dođemo do brze i lake idejne suglasnosti, naši zaključci neće biti neka poluistina, nego potpuna neistina. S obzirom na istinite biblijske iskaze, puka je izmišljotina vjerovati da nas opravdanje ne vodi vladavini Krista kao Gospodara ili da nas sud ne upućuje na djelo Krista kao Spasitelja.

Pavao je bio vrlo ogorčen na one koji su pokušavali na bilo koji način, bilo učenjem ili djelom, pomaknuti bilo koji od ovih stupova istine. Kao što je to vidljivo iz Galaćanima 1, 8.9 i Rimljanima 3, 8 Pavao se vrlo oštro izražava osuđujući one koji propagiraju bilo koju zabludu - zarađivanje opravdanja ili prisvajanje pravednosti bez rodova pravde. Ako je, kao što poslanica Hebrejima kaže, "strašno pasti u ruke Boga živoga"

(10.31), onda bismo mogli reći da je bilo zastrašujuće upasti u šake Božjeg sluga, temperamentnog i ljutitog apostola Pavla.

Budući da su i opravdanje vjerom i sud prema djelima dijelovi božanskog otkrivenja, kršćanski razum treba prihvatiti, objaviti i protumačiti obadvije istine, kao i istraživati njihov uzajamni odnos. Jedna istina ne smije zakloniti drugu i tako joj uskratiti njenu unutarnju suštinu i jedinstveni doprinos.

Iako samo ukratko, ali moramo naglasiti potrebu za razumijevanjem povezanosti između opravdanja i suda, i to ne na neki formalan ili umjetan način, već unutar povijesti spasenja. Govoriti o opravdanju i sudu znači opisati stvarnosti koje djeluju u neprekidnosti povijesti spasenja.

Jedino unutar razvojne drame Božjeg spasenja, kako je ono otkriveno u Pismu, opravdanje i sud se mogu istinski razumjeti. Oprečnost između opravdanja i suda jedino je moguća ako ove istine odvojimo od povijesti spasenja i učinimo ih predmetom logičkog nadmudrivanja.

Zadaća kršćanskog razuma je odrediti mjesto i djelatnost opravdanja i suda u otkrivenom tijelu Božjeg plana otkupljenja. U skladu s ovim planom, Bog je sišao na Zemlju u osobi Isusa Krista, svoga Sina, i ponudio opravdanje, tj. jedino-ispravan odnos sa sobom, svima koji žele vjerovati u razapetog i uskrslog Krista. I upravo one koje je opravdao kroz Isusa Krista Bog poziva da svjedoče za Isusa riječju i djelom sve do dovršenja svih stvari. Kada kraj dođe, sud određuje i svjedoči o stvarnosti opravdanja dokazanog vjernim svjedočenjem Božjeg naroda. Opravdanje i sud ne nalaze se sada više u napetosti i oprečnosti, već stoje u odnosu proslavljanja i izvršenja.

Božji plan postiže svoj puni cilj kada Njegov opravdani narod stane pred Njega na kraju vremena s plodovima svoga osobnog (moralnog) evanđeljskog rada, koji je učinjen silom Svetoga Duha. Biti bez plodova pravde znači raskrstiti sa Božjim procesom otkupljenja ovoga svijeta, a ne sudjelovati u njemu.

Glavna misao koju želimo razumjeti u pogledu veze između opravdanja i suda, što je isti odnos koji nalazimo u povezanosti između proslavljanja i izvršenja, podržana je tekstom iz poslanice Filipljanima 1, 5-11. Pavao zahvaljuje Bogu "zbog udjela u širenju Radosne vijesti od prvog dana do sada. Siguran

sam u ovo isto da će onaj koji je počeo dobro djelo među vama dovršiti ga do Dana Krista Isusa. I pravedno je da ove osjećaje gajim prema svima vama... I ovo je moja molitva: Neka vaša ljubav sve više raste u pravoj spoznaji i svakom rasuđivanju da možete prosuditi ono što je bolje: da budete čisti i besprijeekorni za Kristov dan, i na slavu i hvalu Božju puni roda - pravednosti - koji dolazi po Isusu Kristu."

Nema sumnje, sadržaj naše teologije mora biti dovoljno prostran da bi obuhvatio sve istine božanskog otkrivenja. Prema tome, opravdanje i sud moramo shvatiti kao nedjeljive elemente živog tijeka povijesti spasenja. Nijednu istinu ne smijemo oslabiti ili odbaciti. Obadvije moramo usvojiti i sastaviti u cjelinu. Ovi stupovi moraju stajati zajedno, noseći građevinu Božje otkupiteljske namjere i djelovanja.

Opravdanje vjerom i sigurnost spasenja

Opravdanje jest vjerom, a ne djelima. Apostol Pavao potvrđuje ovu istinu tako često da nije potrebno nabrajati sve tekstove. Samo Galaćanima 2, 16 naglašava ovu tvrdnju nekoliko puta. Međutim, dva teksta moramo izdvojiti jer sadrže razlog i stajalište na kojem su osnovane mnoge Pavlove tvrdnje. Razmotrimo Galaćanima 2, 21 i Rimljanima 3, 27.

Ako bismo na temelju ovih redaka upitali Pavla na osnovu čega tvrdi da opravdanje ne može biti djelima, njegov prvi odgovor *ne* bi bio "zato jer su ljudska djela zla", iako je Pavao kadar naslikati vrlo mračnu sliku sveopće grešnosti ljudskih čina, kao naprimjer u Rimljanima 1, 18-3, 20. Radije, njegov glavni odgovor bio bi dan u smislu Galaćanima 2, 21.

Pavlov način zaključivanja u ovom retku je kristološki: "Ako opravdanje dolazi po Zakonu, onda je Krist uzalud umro." Iz ovoga proizlazi: "Nepojmljivo je da je Isus uzalud umro. On je umro da bi spasio. Dakle, opravdanje ne može biti po Zakonu." Drugim riječima, opravdanje ne dolazi kroz djela Zakona jer otkrivenje pokazuje i vjera svjedoči da opravdanje dolazi kroz Krista.

Ista osnovna misao zapisana je u Rimljanima 3, 37. Nakon opisa zlih djela ljudskog roda u Rimljanima 1, 18-3, 20, ne bismo očekivali argument u kojem Pavao poriče da djela isključuju

hvalisanje. Međutim, odlomak u Rimljanima 3, 21-24, koji ističe pokazivanje Božje milosti i pravde na križu, nalazimo ispred postavljenog pitanja u 27. retku. Pavao odgovara da ono što konačno isključuje hvalisanje nije prisutnost zlih djela, nego vjera u Kristovo djelo pomirenja. Učenje da opravdanje nije kroz djela je dakle kristološki zaključak.

Budući da smo ovo zapazili, dobro će nam doći da ukratko proučimo neka od glavnih obilježja Pavlovog razumijevanja opravdanja. Najviše će nam pomoći Poslanica Rimljanima i još neki srodni tekstovi.

Nasuprot prikaza raznih oblika ljudske nepravednosti opisanih u 1,18-3, 20, gdje je cijelo čovječanstvo "pod silom grijeha" (3, 9) i gdje treba "da zanjeme sva usta i da cijeli svijet bude podvrgnut kazni Božjoj", (redak 19), pravda Božja (Njegovo otkupiteljsko djelo u kojem On uspostavlja s ljudima jedini pravi odnos sa Sobom) koja vodi spasenju, otkriva se objavljivanjem evanđelja (vidi 1, 16) i djelotvornošću vjere, i to samo vjere, (značenje izraza "iz vjere u vjeru", redak 17).

Misao koja je najavljena u 1, 16.17. upotunjena je u 3, 21-26. Božja pravednost koja se otkriva, ili nudi, osobno evanđelju (1, 17) bila je prikazana (3, 21) povijesno u Kristovoj krvnoj žrtvi na križu (redak 25). Sva ljudska bića, dakle svi koji su sagriješili i tako su potrebiti Božje milosti (redak 23), opravdani su (pomireni s Bogom, "ratificirani") Božjom milošću kroz otkupljenje (oslobođenje ili slobodu od grijeha) koje je postalo djelotvorno Kristovom žrtvom (reci 24 i 25). Ova pravdajuća aktivnost Božja stvara, za one koji vjeruju, novu "sadašnjost" (redak 21), koja se suproti onom starom, dugom razdoblju grijeha i smrti (1, 18-3,20).

Razumijevanje istinske prirode opravdanja možemo dopuniti s pomoću još nekih dijelova Poslanice Rimljanima. U Rimljanima 5, 16.18. i 8, 33.34. opravdanje je stavljeno nasuprot osudi (vidi 2. Korinćanima 3, 9) i okrivljavanja izabranih Božjih. Dakle, ovo je jasno - Božje pravdanje grešnika znači da je osuda protiv njega uklonjena a svaka tužba ukinuta. Ovo se dešava zato jer je Bog "za nas", a ne "protiv nas", što najbolje dokazuje činjenica da "On... nije poštedio vlastitog Sina, već ga je predao za *sve* nas" (Rimljanima 8, 31.32).

Ovaj smisao opravdanja je u skladu s najvažnijim tekstom za istinsko razumijevanje opravdanja - Rimljanima 4, 1-8. Poslije prikaza Abrahamove nemoći da se pohvali pred Bogom na osnovu opravdanja djelima (redak 2), Pavao opisuje, koristeći Postanak 15, 6, kako se Abrahamu uračunala pravednost na osnovi vjere.

Sadržaj ovog "uračunavanja" je proširen u Rimljanima 4, 6-8, gdje Pavao primjenjuje drugo pravilo biblijskog tumačenja rabina Hillela, *gezerah šawah* ("ekvivalentnost izraza"). Prema ovom pravilu, riječi ili izrazi što ih nalazimo u jednom biblijskom tekstu mogu biti objašnjeni značenjem koje imaju u nekom drugom dijelu Svetog Pisma. Budući da riječ "uračunati" nalazimo ne samo u Postanku 15, 6 nego i u Psalmu 32, 2, Pavao po dobrom rabinskom običaju, ali i u skladu s evanđeljem upotrebljava drugi tekst da bi rasvijetlio prvi. Sada opravdanje ili uračunavanje pravednosti, počinje značiti pokrivanje grijeha ili neuračunavanje grijeha vjerniku (u vezi s drugim izrazom vidi 2. Korinćanima 5, 19). Oproštenje, potpuno i besplatno - to je opravdanje. Stvarnost opravdanja je tako divna da je svaki koji ga je doživio nazvan "blaženim" ili sretnim (Rimljanima 4, 7).

U Rimljanima 5, 9. 10. nalazimo dva pojma koji su u paralelnom odnosu - *opravdanje* je usklađeno s *pomirenjem*. Oba izraza se odnose na istu stvarnost koja je ostvariva na jedan jedini način - smrću Kristovom - i koja vodi istom ishodu, konačnom spasenju. Podudarnost u značenju između *opravdanja* i *pomirenja* zapažamo i u 2. Korinćanima 5, 18-21, gdje je pomirenje u uskoj vezi s neuračunavanjem grijeha, kao u Rimljanima 4, 8 i s pravednošću Božjom. Zanimljivo je da su ovi pojmovi u uskoj srodnosti s novim stvorenjem iz 2. Korinćanima 5, 17. Pojam novog stvaranja nalazimo i u Rimljanima 4, 17 gdje je Bog koji pravda opisan kao onaj "koji oživljuje mrtve i iz ničega stvara bića".

Kad god govorimo o novom stvorenju, obično najprije pomislimo na posvećenje, u smislu moralnog napredovanja. Ali, kao što vidimo iz 2. Korinćanima 5. i Rimljanima 4, novo stvorenje je najneposrednije povezano s opravdanjem i pomirenjem. Međutim, u skladu s 2. Korinćanima 5, 14.15, svrha Kristove pomirbene smrti je da oni koji žive na osnovu te smrti

ne žive više za sebe, nego za onoga koji je umro i ponovo ukrснуo. Novo stvorenje nikada ne podrazumijeva raskorak između novog života koji nam je poklonjen i novog života u kojem živimo.

Imamo još nekoliko pojmova koji nam pomažu u boljem razumijevanju "opravdanja". Utvrđujući istinu o opravdanju u Poslanici Galaćanima, apostol Pavao objašnjava novi status vjernika na osnovu Božjeg djela opravdanja, koristeći sliku posvojenja djeteta ili posinjenja (Galaćanima 4, 5-7; vidi 3, 24-26). Značenje opravdanja poprima dirljivi oblik u uskliku "*Abba! Oče!*" (Moj oče, moj oče 4,6). Jedino vjernik čije je srce prožeto Sinovljevim duhom može ovako uskliknuti.

Doista, opravdanje uključuje prihvaćanje Duha, što je jasno iz Galaćanima 3, 1-5, gdje odmah nakon jedne od Pavlovih najvećih tvrdnji u prilog *opravdanjau* vjerom a ne djelima zakona (2, 15-21) apostol postavlja pitanje Galaćanima: da li su "primili Duha vršenjem Zakona ili prihvaćanjem vjere"? Nesumnjivo, primanje Duha je svojstveno događaju opravdanja. U vezi s tim ponovo zapazimo 2. Korinćanima 3. poglavlje. Nije samo "služba koja vodi k pravednosti" stavljena nasuprot "osudi" (redak 9) nego i "služba Duha" je nasuprot "službi koja ubija" (reci 7. 8). Očito je da Božja služba pravde (što se ovdje odnosi na Njegovo djelo opravdanja) podrazumijeva prisutnost Duha. U Rimljanima 5,5 kršćaninova buduća nada u sudjelovanje u Božjoj slavi utemeljena je na sadašnjem iskustvu Božje ljubavi koja nam je dana posredstvom Duha. Glavni sadržaj ljubavi koju Duh utiskuje u svijest vjernika je u tome da je "Krist umro za nas" (redak 8) dok smo još bili bezbožni i bespomoćni (redak 6), grešnici (redak 8) i Božji neprijatelji (redak 10). Ovaj Božji dar ljubavi je osigurao naše opravdanje (redak 9) ili pomirenje (redak 10).

Sigurnost

Zahvaljujući prihvaćanju Božjeg opravdanja sa svim značenjima koje ono sadrži i svim metaforama i istinama vezanim uz taj Božji dar (kao naprimjer: otkupljenje, trpljenje za grijeh, milost, uračunavanje pravednosti, oprost, pokrivanje grijeha, pomirenje, sloboda, život, mir, radost), kršćanin posjeduje sigurnu nadu u konačno spasenje. Ova istina je u cijelosti objašnjena u Rimljanima 5.

Ovo poglavlje se zasniva na koncepciji "koliko - je - mnogo sigurnije". Ovaj osobit izraz "mного-sigurnije" nalazimo na tri mjesta (reci 9, 10,17), dok ova misao prožima cijelo poglavlje. U vezi s prvim dijelom poglavlja (reci 1 - 11) ukratko: ako su vjerni opravdani sada, koliko je mnogo sigurnije da će biti konačno i potpuno spašeni na sudu pri kraju vremena.

Okosnica je drugog dijela poglavlja (reci 12 -21) u tvrdnji da ako je čovječanstvo kroz Adama pogođeno grijehom, nepravdom i smrću, koliko će mnogo sigurnije kroz Krista na ljude utjecati milost, pravednost i život. Ako je s Adamom došla propast, koliko je mnogo sigurnije da s Kristom dolazi pobjeda. Pojavom Zakona na Sinaju grijeh se umnožio (redak 20) umjesto da bude istisnut, kao što je to judaizam tvrdio. Ako se grijeh povećao, milost je postala preizobilna "da bi, kao što je grijeh vladao smrću, tako i milost po pravednosti vladala za vječni život po našem Gospodu Isusu Kristu"! (reci 20,21).

Glavna misao Rimljanima 5. vodi nas dakle od nepobitne činjenice opravdanja do "koliko-je-mного-sigurnije" stanja ili proslavljanja (vidi redak 1. i 2.). Ovaj razvoj misli je u skladu s razvojnim tijekom spasenja spomenutim u Rimljanima 8, 29.30. I ovdje, nakon opravdanja slijedi proslavljanje. I kao što je u Rimljanima 5. stradanje uvod u slavu, tako smo i u Rimljanima 8, 17.18. mi "subaštinici Kristovi - ako zbilja trpimo s njim - da s njim budemo i proslavljeni". Pavao nastavlja i kaže: "Držim, doista, da patnje sadašnjega vremena nisu dostojne usporedbe sa slavom koja će se objaviti u nama." Oni koji trpe neka budu sigurni da "Bog čini da sve pridonosi dobru onih koji ga ljube" (redak 28). Ta poklonjena sigurnost proizlazi iz Božjeg dara u svome Sinu na osnovu čega je opravdanje i ustanovljeno (reci 32, 34), tako da nas neće ništa ni na Nebu ni na Zemlji moći rastaviti od ljubavi Božje koja je u Kristu Isusu, Gospodu našem (reci 35-39). Tako sigurnost postojanja istinskog opravdanja podrazumijeva stvarnost potpune i neprolazne sigurnosti spasenja.

Pravednost koja donosi sigurnost konačnog spasenja je utemeljena na vjeri. Apostol Pavao naučava opravdanje *vjerom*, a ne opravdanje *sujevjerjem*. Kristov dar spasenja mora biti us-

vojen i prihvaćen. Božja pravda, koja je dostupna svima kroz Isusa Krista, osobno je djelotvorna jedino kroz vjeru.

A što je dakle temeljno značenje vjere? Mada su mnogi Pavlovi opisi vjere korisni, izdvojimo najcjelovitiji, zapisan u Rimljanima 4, 16-21. Na osnovu ovog teksta koji govori o Abrahamovoj vjeri jasno uočavamo sastavne dijelove istinske vjere. Prema Pavlu, usprkos starosti i Sarinoj nemogućnosti rađanja, Abraham "nije oklijevao nevjerom u Božje obećanje". Nasuprot nevjerovanju Abraham je bio "potpuno uvjeren da je Bog kadar izvršiti što je obećao".

Umjesto nevjerovanja na osnovu očite beznadnosti u danim prilikama, Abraham je vjerovao da je riječ Božja i Njegovo obećanje konačna i nepobitna istina, što je prouzročilo njegovo napredovanje u vjeri do potpunog povjerenja. Recimo ovo isto riječima jednog drugog biblijskog pisca: Abraham je shvatio da "ne živi čovjek samo o kruhu", dakle na osnovu materijalne stvarnosti, "nego o svakoj riječi koja izlazi iz usta Božjih" (Matej 4,4).

"Davši Bogu slavu"

Konačno, suština, istinski pravac i temeljno značenje vjere je u činjenici da se Abraham "ojača vjerom davši Bogu slavu" (Rimljanima 4, 20). Po sili Božjeg obećanja Abraham je jačao svoju vjeru proslavljajući Boga. Ovakvo proslavljanje Boga je u oštroj suprotnosti s (1) grešnim životom neznabožaca koji su, prema Rimljanima 1, odbili iskazati Bogu slavu i zahvalnost (redak 21), nego su se "klanjali i iskazivali poštovanje stvorenju" (redak 25) i s (2) grešnim životom Židova, koji su kao što zaključujemo iz Rimljanima 2, slavili svoju pravdu. Abrahamovo povjerenje, koje prethodi njegovom obrezanju, stvorilo je mogućnost za osnivanje novog čovječanstva; Abraham je postao ocem i neznabožaca i Židova koji slijede njegov primjer vjere (4, 9-12).

Na osnovu Abrahamovog iskustva zaključujemo da vjera prihvaća Boga kao Boga i u potpunosti se pouzda i oslanja na Njegovu riječ. Božja riječ postaje, na osnovu Rimljanima 4, riječ evanđelja koja govori o Isusu. Isto tako kao što se Abrahamova vjera u Božje obećanje "uračunava njemu u pravednost", tako se "ima uračunati i nama koji vjerujemo u onoga koji je

uskrsao od mrtvih našeg Gospodina Isusa, koji bi predan zbog naših grijeha i koji uskrsnu radi našeg opravdanja" (reci 22, 24.25). Vjera tako postaje prihvaćanje i povjerenje u evanđelje. Vjera je, također, priznavanje i ispovijedanje radosne vijesti, kao što je to jasno vidljivo iz Rimljanima 10, 9.10: "Ako ustima svojim *priznaješ* Isusa Gospodina i srcem svojim *vjeruješ* da ga je Bog uskrsnuo od mrtvih, bit ćeš spašen. Vjera srca *potiče* pravednost, a priznanje usta spasenje."

S obzirom na značenje vjere koja proizlazi iz jednog dijela biblijskih tekstova, točno je ali nedorečeno, nazvati vjeru, kao što to neki čine, pasivnim prihvaćanjem. Istinska vrijednost ovog zaključka je u naglašavanju važnosti našeg prihvaćanja *Božjeg djela spasenja*, negirajući tako *čovjekove zasluge* kao sredstva opravdanja.

Budući da smo usvojili ovu istinu, obavezni smo upotpuniti pojam vjere isticanjem *dinamičnih* karakteristika vjere. Vjera je *odaziv* na Božju prvotnu aktivnost i obećanje. Slušanje Kristove Riječi božanski stimulira vjeru (redak 17), ali onaj koji prihvaća riječ Kristovu treba sprovesti vjeru u život. Abraham nije oslabio u vjeri (4, 19), "nije oklijevao", "nego se ojača vjerom daviši slavu Bogu" (redak 20), bio je potpuno uvjeren (redak 21), svaki kršćanin treba priznati i prihvatiti Krista kao uskrslog Gospodara (10, 9) - sve su ovo pojmovi akcije u kojima je podvučena snaga vjere. Svaki čovjek koji istinski vjeruje izravno i osobno stječe iskustva na osnovu Božjeg obećanja.

Zapravo, Pavlovo razumijevanje vjere je u toj mjeri dinamično da je poistovjećuje s poslušnošću ili potčinjavanjem Božjoj riječi evanđelja. Obratiti pažnju na evanđeoski poziv vjere znači poslušati Boga. Jedan od tekstova koji podupiru ovu istinu nalazimo u Rimljanima 1, 5 (vidi 16, 26. i Jakov 1, 27), gdje apostol Pavao izjavljuje da je suštinska svrha njegovog poslanstva propovijedati "poslušnost", tj. "vjeru među svim narodima".

Drugim riječima, cilj evanđeoskog poziva je dovesti sve narode vjeri u Krista. Kada netko vjeruje u Krista, on čini upravo ono što Bog, kroz svoje evanđelje, želi da bude učinjeno. Ova misao je potkrijepljena Isusovim riječima u Ivanu 6. Kao odgovor na pitanje naroda: "Što da činimo da radimo djela koja Bog hoće?" (redak 28), Isus jasno kaže: "Ovo djelo Bog hoće,

da vjerujete u onoga koga je on poslao" (redak 29). Sljedeći dokaz da je vjera ustvari poslušnost nalazimo u Rimljanima 10, 3, gdje su opisani nevjerni Židovi, "ne *poznavajući* (poslušavši) Božje pravednosti". Isto čitamo u Rimljanima 10, 16 u opisu nevjernog Izraela: "Ali svi nisu *prihvatili* Radosne vijesti. Tako Izaija veli: Gospode, tko *vjerova* našem propovijedanju?" Deseto poglavlje Rimljanima poslanice je poznato štivo vjere, a ipak govori o Izraelovoj neposlušnosti evanđelju. Mogli bismo usporediti Rimljanima 11, 23 s Rimljanima 11, 31; prvi redak ističe nevjerovanje a drugi neposlušnost. Usporedimo, također, Rimljanima 1, 8 s Rimljanima 15, 18, gdje prvi tekst naglašava vjeru, a drugi poslušnost.

Da vjera mora biti nešto dinamično, zaključujemo i iz 1. Solunjanima 1, 3, gdje Pavao pohvaljuje Solunjane za njihovu "*djelotvornu vjeru*, požrtvovnu ljubav i postojanu nadu". Ono što Bog zahtijeva od čovjeka na osnovu evanđelja je vjera, nada i ljubav. Prema Galaćanima 5, 6 u Božjim očima ima vrijednost samo "vjera koja kroz ljubav radi" (Karadžić).

Da li se ovakva vjera može smatrati djelom koje obvezuje Boga - zadužbinom? Ne, nikako. Vjera je ostvariva jedino kroz Krista, a svoj jedini značaj ima samo zato jer je usmjerena Kristu. Upravo zato spasenje vjerom znači spasenje milošću. Vjera nas približuje Kristu i računa na Božju milost.

Cjelokupno Pavlovo učenje o vjeri svodi se na istinsko potčinjavanje Božjoj presudi, daru i zahtjevu. Vjera je potčinjena Božjoj osudi čovjeka: "Jer su svi sagriješili i lišeni su Božje slave" (Rimljanima 3, 23). Ona je u suglasnosti s Božjim darom: "I svi su opravdani darom njegove milosti, otkupljenjem u Kristu Isusu." (redak 24) Vjera odgovara na Božji zahtjev: "Ako živimo, Gospodinu živimo, tako, ako umiremo, Gospodinu umiremo. Dakle: i ako živimo i ako umiremo, Gospodinu pripadamo, jer zato Krist umrije i oživje da zagospodari i mrtvima i živima." (Rimljanima 14, 8.9)

Sud i sigurnost spasenja

Apostol Pavao je čvrsto podržavao vjeru u sud koji će doći. Pažljivo proučimo njegove reprezentativne tekstove o ovom predmetu.

2. *Korinćanima 5, 9.10*: "Zato mu se uporno nastojimo svidjeti, bilo da ostajemo (u tijelu), bilo da odlazimo (iz njega), jer nam se svima treba pojaviti pred sudom Kristovim, da svaki primi što je zaslužio: nagradu ili kaznu, već prema tome što je za zemaljskoga života činio."

Rimljanima 14, 10.12. Istina da se svi kršćani moraju pojaviti pred božanskim sudištem jasno je iznijeta uz još jednu posebnu primjenu na naš svakodnevni život. Iz ovog značajnog ambijenta Kristove smrti i uskrsnuća, gdje je On Gospodar mrtvih i živih (redak 9), Pavao postavlja pitanje: "A ti, zašto sudiš brata svoga? ili ti, zašto prezireš brata svoga? Ta, svi ćemo stajati pred Božjim sudom" (redak 10). U ovom tekstu kao i u 2. *Korinćanima 5, 10* konačni ishod suđenja svakog kršćanina ovisi o sudu - a oni kojima se sudi primaju "dobro ili zlo".

Zaključak je jasan - ponašati se osuđivački prema drugima i prezirati svoje bližnje (ili prema *Rimljanima 14, 15* uzrokovati propast "onoga za koga je Krist umro") znači navući na sebe osudu suda. Ovo je i potvrđivanje Kristovog učenja po kojem: "Ne osuđujte, pa sigurno nećete biti osuđeni!" "Opraštajte, pa će vam biti oprošteno!" (*Luka 6, 37*) Umjesto da osuđuje i prezire druge, svaki vjernik treba se rukovoditi sljedećim načelom: "Mi jaki moramo podnositi slabosti slabih, a ne sami sebi ugadati. Svaki od nas neka ugada bližnjemu, u njegovu korist, za dobro, jer ni Krist nije sam sebi ugadao..." (*Rimljanima 15, 1-3*) U svakom slučaju Pavao poučava i potiče kršćane da ne podržavaju osuđivanje svojih bližnjih, jer ionako "svaki će od nas dati Bogu račun sam za se". (*14, 12*)

Rimljanima 2, 16. Ovaj redak govori o "danu u koji će Bog - prema mojem Evanđelju suditi ljudske tajne po Isusu Kristu". I kao što u *Rimljanima 2, 6-10* čitamo, Bog će dati svakome prema njegovim djelima. Gnjev i srdžba su namijenjeni onima koji ne poslušaju istinu već zloću; a vječni život pripada onima koji su strpljivo, čineći dobro, pokazali da teže za slavom, poštenjem i besmrtnošću. Na osnovu ove istine ne bismo smjeli tražiti svoj zaklon u slušanju što Zakon kaže, jer će samo "oni biti priznati pravednima koji vrše Zakon" (redak 13). Iako je cilj *Rimljanima 2.* poglavlja pokazati da samo-pravedni Židov, koji osuđuje zla neznabožaca a u isto vrijeme sam grijeshi (reci

1-3; 21-24), ne može biti opravdan svojim djelima, to isto poglavlje sadrži kriterij suda.

Sam kriterij suda ne smijemo pobrkati s metodom kojom se kriterij zadovoljava. Počevši od Rimljanima 3, 21 pa sve do kraja poslanice apostol Pavao opisuje metodu. Njegovo objašnjenje metode, smatramo, ne sadrži samo teološki idikativ Božje spasonosne milosti kao temelj otkupljenja nego i moralni dio knjige koji počinje 12. poglavljem, a u kojem nalazimo božanski imperativ što proizlazi iz otkupljenja ponudenog u evanđelju. Na ovaj način ne želimo pomiješati opravdanje i posvećenje, nego pokazati da se istinskom opravdanju uvijek pridružuje posvećenje.

Nova suglasnost s Bogom

Kršćanin je spreman stati pred Božji sud jedino kada ga milost Božja, koja je neprestano, do samoga kraja, temelj vječnoga života, vodi jednom novom suglasju s Bogom (vidi Rimljanima 12, 1.2). Moralni dio Poslanice Rimljanima nije nebitan ili samo neki dodatak prikazu milosti Božjih u Rimljanima 1-11. Milost uvijek otkriva i objašnjava sebe jedino novim životnim putem, a Bog prihvaća samo ovakvo cjelokupno djelovanje milosti u životu kršćanina. Ne smijemo ni pomisliti da milost Božja nije potrebna kršćaninu do samoga kraja, ali ta milost mora uvijek donositi rod. Život koji smo dobili od Boga treba da živimo za Boga.

Adventisti moraju objavljivati vijest evanđelja iz Poslanice Rimljanima u cijelosti, u obama vidovima, kao indikativ (stvarnost Božjeg dara) i kao imperativ (stvarnost Božjeg zahtjeva). (Zapazimo ponovo kako Pavao tvrdi u Rimljanima 2, 16 da njegovo propovijedanje evanđelja sadrži vijest o sudu.) Jedino u živom spoju dara i Božjeg zahtjeva može biti ostvarena puna snaga obnovljenog, jedino ispravnog odnosa s Bogom (vidi Rimljanima 2, 17).

1. Korinćanima 3, 14: "Svačije će djelo izići na vidjelo. To će pokazati onaj Dan, jer će se očitovati vatrom, a ta će vatra otkriti kakvo je čije djelo." Ulogu ovoga teksta u svom kontekstu sagledat ćemo malo kasnije.

1. Korinćanima 4, 5: "Zato ne sudite prerano, prije nego dođe Gospodin! On će osvijetliti što je sakriveno u tami i objaviti

nagone srdaca, i tada će svatko primiti zasluženu pohvalu od Boga."

Iako Pavao naglašava u posljednjem dijelu retka "pohvalu", jasno je da razotkrivanje "sakrivenog u tami" može kod nekih ljudi donijeti suprotne rezultate. Ovaj zaključak je punovažan na osnovu načina Pavlovog izražavanja, iako sam apostol nema namjeru da ovdje otvoreno piše o negativnom ishodu suda. Razlog zašto Pavao naglašava samo "pohvalu" također je osobne prirode. Ova "pohvala" nije ona prava koju apostol želi: "Meni nije nimalo stalo do toga da me vi (Korinćani) ili drugi ljudski sud sudite." Pavla ne zanima pohvala *Korinćana*, nego *Božja*.

Osnovna misao ovog retka odnosi se dakle na konačnu obranu Pavlove apostolske službe. Međutim zaključak koji proizlazi iz činjenice da će Bog "osvijetliti što je sakriveno u tami", proširuje svoje značenje. Očito, Pavao na svoju službu primjenjuje jezik koji pripada širem pojmu suda (vidi Rimljanima 2, 16).

Kološanima 3, 5.6.: "Usmrtite, dakle, ono što je u vašem tijelu zemaljsko: bludnost, nečistoću, požudu, zle želje i lakomstvo - to je idolopoklonstvo - zbog kojih dolazi srdžba Božja."

1. *Solunjanima 4,6.* U smislu svoje stroge opomene u vezi s moralnom čistoćom Pavao kaže: "Da nitko u trgovini ne griješi i ne vara svog brata, jer se Gospodin osvećuje za sve ono, *kako smo vam i prije rekli i posujedočili.*"

Galaćanima 5, 21. Ovdje kao i u 1. Solunjanima 4, 6 nalazimo jaki naglasak na upozoravanju unaprijed. Nakon još jednog spiska opačina Pavao kaže: "Ja vas sada unaprijed upozoravam, kako sam i prije upozorio: oni koji čine takva djela neće baštiniti kraljevsta Božjega."

1. *Korinćanima 6, 9;* I u ovom tekstu nalazimo spisak zala. Ovaj put Pavao u prvom redu podučava: "Zar ne znate da nepravednici neće baštiniti kraljevstva Božjega? Nemojte se varati!" Ovo treba svakako da znate, kaže apostol, ali postoji mogućnost da budete prevareni. Pavlova opomena morala bi spriječiti ovakvu obmanu.

Efežanima 5, 5.6. sadrži sličnu opomenu protiv zablude. "Jer ovo znajte dobro: nijedan bludnik, nijedan nečisti, nijedan lakomac - to jest idolopoklonik - nema dijela u Kristovu,

Božjemu kraljevstvu! *Neka vas nitko ne vara ispraznim riječima*, jer zbog ovih nama dolazi srdžba Božja na neposlušne ljude!"

Galaćanima 6, 7.8. Ovdje je opomena "ne varajte se" udružena s drugom: "Ne varajte se: Bog se ne da ismjehevati! Što tko sije, to će i žeti: tko sije u svoje tijelo, iz tijela će žeti propast, a tko sije u duhu iz duha će žeti život vječni." Uistinu bilo bi to ismjehevanje Boga kad bi netko prihvatio Božju dobrodošlicu i onda odbio živjeti uz pomoć Njegovog Duha u skladu s tim darom. Životom koji vodimo namjerno po tijelu ne možemo nikada biti u suglasnosti sa stvarnošću i namjerom milosti Božje koja opravdava. Svaki se kršćanin treba pitati da li načinom svoga života izruguje Boga koji ga je stvorio i otkupio. Naglasak u *Galaćanima 5, 7.8.* u vezi sa zavaravanjem samoga sebe i ismjehevanjem Boga nalazi svoj izrazito paralelni tekst u Jeremiji 7, 8-10: "Ali se vi uzdate u lažne i beskorisne riječi! Zar da kradete, ubijate, činite preljube, krivo se zaklinjete, palite tamjan Baalu i trčite za tuđim bogovima kojih ne poznajete, a onda da dolazite i stojite preda mnom u Domu ovome koji nosi moje ime i govorite: 'Spašeni smo!' i da nakon toga opet činite nedjela i opačine?"

Rimljanima 8, 5-13 ističe slični kontrast, ali ovaj put između tijela i Duha. "Jer ako po tijelu živite, umrijet ćete. Naprotiv, ako Duhom usmrćujete tjelesna djela, živjet ćete." (redak 13)

Hebrejima 2, 1-3: "Zato treba da dobro pazimo na ono što smo čuli, da slučajno ne promašimo cilj. Jer, ako se riječ koju su saopćili anđeli pokazala sigurnom, i ako je svaki prekršaj ili neposluh riječi primio pravednu kaznu, kako ćemo joj izbjeći mi ako zanemarimo takvo i toliko spasenje?"

Hebrejima 10, 26-31. Sadržaj koji je ukratko spomenut u *Hebrejima 2, 1-3* upotpunjen je ovim tekstom: "Ako, naime svojevoljno griješimo pošto smo jasno upoznali istinu, ne preostaje nam više žrtve za grijehe, nego strašno iščekivanje suda i osvetnog bijesa vatre koja će, 'progutati protivnike'. Tko prekrši Mojsijev zakon, umire bez milosrđa, po sudu oslonjenu na dva ili tri svjedoka! Koliko će goru - vi držite - zaslužiti kaznu onaj koji pogazi Sina Božjega i bude smatrao nečistom, 'krv Saveza' kojom je posvećen, a koji teško uvrijedi Duha milosti? Ta pozna-

jemo onoga koji je rekao: 'Osveta je moja, ja ću uzvratiti!' I još: 'Gospodin će suditi narodu svojemu.' Strašno je upasti u ruke Boga živoga."

Sažetak glavnih istina iz tekstova o sudu

Iako se oni koji zadrže svoje predanje Kristu ne moraju bojati Božjeg suda i biti u neizvjesnosti glede svoga spasenja, još najmanje tri istine proizlaze iz spomenutih tekstova o sudu.

1. Svi kršćani koji su opravdani vjerom dolaze na sud. 2. Sudi im se prema njihovim djelima. 3. Za sve koji su ispovijedali Krista moguća su dva ishoda: vječni život ili smrt. Drugim riječima, krajnji rezultat ovog suda može biti spasenje ili propast. (Slijedi razrada ovih zaključaka uz njihovo uspoređivanje s pojmom obilnog Božjeg spasenja.)

Ni jedan ne treba biti izgubljen - spriječiti ovakav ishod je i cilj svih opomena u tekstovima o sudu - ali čovjek može biti izgubljen ako je ravnodušan na Božju Riječ i volju.

Kao što biblijski tekstovi o milosti ne podupiru lažno učenje: "Nikad potpuno spašen, bez obzira što je Krist učinio", tako i tekstovi o sudu ukidaju pogrešnu tvrdnju: "Jednom spašen- uvijek spašen, bez obzira što činim." Spasenje je uvijek dar, ali dar ne možemo zadržati kada odbacimo Darodavca koji je Gospodar našeg života.

Uklonjeno proturječeje pojmova

Stvoreni su različiti pojmovi da se ukloni nesklad ili proturječeje između pojma opravdanja i pojma suda.

1. Neki tvrde da su tekstovi o sudu prema djelima samo privjesak Pavlove židovske prošlosti u kojoj su prisutna zapažena apokaliptična obilježja. Tekstovi o sudu, kažu pobornici ove tvrdnje, samo su neka vrsta apokaliptičke improvizacije. Dakle oni trebaju ustupiti mjesto Pavlovom učenju o opravdanju.

Prema ovoj tvrdnji postoji samo jedno, a ne dva žarišta Pavlovog propovijedanja. Tako je Pavlovo učenje o sudu proglašeno nefunkcionalnim. Ova je apokaliptična tvrdnja kao tumačenje Pavla u cijelosti neprihvatljiva. Takvo se učenje sukobljava s učestalim tekstovima o sudu, *određenošću* njegove misli i središnjim značenjem *suda* u Pavlovom dokazivanju.

2 Drugi opet promiču takozvano imperfekcionistačko učenje. Budući da čovjek ne može nikada biti savršen zbog urođenog grijeha, na sudu je djelotvorna jedino vjera, kao i prilikom prvotnog opravdanja. Prema tome jedina istinska funkcija biblijskih tekstova o sudu prema djelima je natjerati ljude da prihvate opravdanje vjerom, gdje mogu naći svu potrebnu milost. Dakle, sud prema djelima, zapravo i nije neka buduća stvarnost, izuzimajući ljude koji žive bez Krista. Za kršćanina sud prema djelima znači sud prema Kristovim djelima, a ne djelima kršćanina.

Ovo učenje je utoliko pozitivno što ističe prvenstvo opravdanja vjerom, ali u želji da uspostavi što prije vezu s opravdanjem zanemaruje tekstove o sudu. Pismo jasno svjedoči da se djela kršćanina - zasigurno moguća samo kroz Isusa Krista - motre na ovom sudu i da je vječni život, ako milost nije urodila posvećenim životom, izgubljen. Nadalje, ovo učenje ne uzima ozbiljno u obzir u Pavlovim spisima motiv "ispunjavanja zakona" (Rimljanima 8,4; 13,8-10; Galaćanima 5,13.14;6,2).Gdje god nailazimo na ovaj motiv, on se ne odnosi na pripisivanje pravde zakona, nego na djelotvornost pravednosti u životu kršćanina kroz silu Duha. Nema sumnje, lako je uočiti da ovom ispunjavanju nedostaje obilježje apsolutnog savršenstva, ali je sigurno da Božja volja nalazi svoj konkretan izraz u životu kršćanina. Još nešto, imperfekcionistačko učenje pogrešno tumači Pavlovo učenje o božanskom imperativu. Imperativ je djelotvoran samo kada nam ukazuje na našu nemoć i nedostojnost prema Bogu, a ne - kao što to Pavao i drugi biblijski pisci uče - kada je vidljiv u *djelima poslušnosti* Božjoj volji.

Doista, Pismo od nas traži tako mnogo, tako nepopustljivo da nam zastaje dah. Međutim, ostaje istina da kroz silu Duha (koju je vjernik u prvom redu primio s Božjom opravdajućom milošću (usporedi Galaćanima 2,16.21. s 3,1.-3), vjerni ustvari sada mogu "živjeti novim životom". (Rimljanima 6,4)

Kada kršćanin živi kroz Krista i po uzoru na Krista, za njega se može reći da svoj život živi Bogu (vidi Rimljanima 6,11). Biblijska nas etika ne upućuje samo na opravdanje nego predstavlja živi plod opravdanja. Ako moramo neprestano nalaziti svoje utočište kod križa zbog strogosti Božjeg zahtjeva, onda

je isto tako istina da moramo krenuti u svijet s križem kao učenici Kristovi koji slijede njegov put.

3. Treće razumijevanje predmeta o kojem je riječ mogli bismo nazvati particionističko ili perfekcionističko učenje. (Uočimo na samom početku ogromnu razliku između "perfektnosti" (savršenstva) prema kojoj nas Biblija uvijek usmjerava, i "perfekcionizma", što je tvrdnja da je traženi standard već dostignut. Prema ovom učenju, opravdanje vjerom je iskustvo koje se odnosi na početak kršćanskog postojanja, a pri kraju smo suočeni sa sudom prema djelima. Na početku smo opravdani vjerom, ali konačno, zahvaljujući milosti, postignućem ili zadovoljavanjem mjerila savršenstva. Prema ovome na sudu ne postoji neka stvarna potreba za milošću, jer su vjerni odbacili svako nesavršeno djelo.

Perfekcionizam ima neke pozitivne sadržaje: Priznaje da nas Bog poziva k savršenstvu, uzima ozbiljno život službe i poslušnosti i ukazuje na Božju namjeru da ispuni zakon u iskustvu, a ne da ga poništi.

Međutim ovo učenje ima vrlo ozbiljne nedostatke. Prvo, zapostavlja opravdanje i vjeru, što Pavao ne čini. Prema Pavlu, vjera koja se drži Božje pravednosti temelj je ispravnog odnosa s Bogom u svakom čovjekovom vremenskom razdoblju - prošlom, sadašnjem i budućem. Ova istina je svojstvena izrazu "iz vjere u vjeru". U Rimljanima 1,17 i u Galaćanima 5,5 Pavao nas izričito poučava da "mi pod vodstvom Duha, na osnovu vjere očekujemo nadu opravdanja" (što znači, opravdanja *kojim-se-nadamo*). Drugim riječima, vjera se hvata za Božju pravdu u budućnosti isto tako kao i za njenu sadašnju prisutnost i izraz. U skladu s Rimljanima 5, 1.2. opravdanje vjerom vodi nas Božjoj slavi. "Opravdani vjerom u miru smo s Bogom po našem Gospodinu Isusu Kristu, po komu smo i pristupili vjerom k ovoj milosti u kojoj se nalazimo i kojom se ponosimo, oslonjeni na nadu u slavu Božju."

Onaj isti Pavao koji tako silno iznosi oboje, opravdanje samo vjerom i sud prema djelima, odbija tvrdnju da je dostigao savršenstvo premda se nalazio pred mogućim krajem svog života (Filipljanima 3, 12-14). On je znao da ga je Krist potpuno pris-

vojio, ali i da on, Pavao, još nije u potpunosti prisvojio neprolazna blaga Kristova (3, 12).

Površno razumijevanje savršenstva

Konačno, ovo učenje ima prilično površno i plitko *razumijevanje savršenstva*. *Izgleda da ne postoji odgovarajuće* shvaćanje značenja Pavlovog izraza "sve više" (ili "sve izobilnije" Karadžić). Prema Pavlovom učenju mi možemo biti ugodni Bogu i voljeti jedni druge kao što nas je Bog učio, ali mi se tim ne smijemo zadovoljiti, nego činiti to sve više i još izobilnije (1. Solunjanima 4, 1.9.10). Mjerilo savršenstva je uvijek ispred kršćanina i nikada ne možemo reći da je u cijelosti dostignuto. Ovo je upravo tako jer je Božji dar tako beskrajn pa u skladu s tim i Njegov zahtjev mora također biti neograničen. Isto tako potpuno kao što je On dao sebe za nas On u potpunosti zahtijeva naše živote za svoju službu. Reći, kao Pavle (Filipljanima 3, 12-14), da smo *na putu* je jedno, a tvrditi da smo *stigli i postigli savršenstvo* je nešto drugo. Ovakav stav Pavao odbacuje čak i dok nas poziva da ono "što smo postigli, to isto pravo proslidjimo" (redak 16). Nešto se dogodilo u životu, ali sve više mora nadolaziti. Samo Nebo je uistinu ispravno opisano kao jedno neprestano približavanje Bogu.

4. Jedno drugo učenje opet tvrdi da sud samo ustanovljuje redove blagoslovljenosti otkupljenih, ali ne odlučuje o spasenju ili propasti. Naslov jednog nedavno objavljenog članka u vjerskom časopisu privlači našu pažnju ovom učenju. "Ne postoji rizik u slučajevima vjernika na sudu jer je njihov zastupnik već započeo njihovo opravdanje." Slijedi objašnjenje i potpora ovoj tvrdnji dijelom teksta samog članka:

"Što je s tekstovima koji govore da će kršćanin biti suđen prema svojim djelima? Ne uči li Biblija da će vjerni biti odgovorni za način vođenja svog života? Istina, 'svima nam se treba pojaviti pred sudom Kristovim' (2. Korinćanima 5, 10)." Ali, iako Biblija kaže da ćemo biti suđeni *prema* našim djelima, ona ne uči da ćemo biti opravdani *na osnovu* naših dobrih djela (Rimljanima 3, 20). U to će vrijeme vjerni biti nagrađeni za dobro koje su učinili Božjom milošću (Efežanima 6, 8; Matej 25, 32-40). *Budući da smo već bili opravdani u Kristu*, ovo konačno obračunavanje neće ni na koji način dovesti u pitanje Božju

spremnost da nas prihvati. George Ladd, u *Theology of the New Testament*, objašnjava to ovako: "Vjernik će biti suđen za svoja djela. Naš život će biti položen i okrivljen pred božanskim pogledom da bi svaki mogao primiti odgovarajuću nagradu u skladu s onim što je činio, bio njegov životni zapis dobar ili loš. Ovaj sud nije 'obznanjivanje propasti, nego utvrđivanje vrijednosti', koji ne uključuje osudu ili oslobođenje, nego nagradu ili gubitak nagrade na osnovu dostojnosti ili nedostojnosti kršćanskog života. Isti princip suda je razrađen u 1. Korinćanima 3, 12-15. Pavao ovdje govori o kršćanskim voditeljima, ali načelo je korisno za sve vjerne. Jedini temelj na kojem možemo sagraditi bilo što trajno je Isus Krist. Međutim, svi ne gradimo isto. Neki podižu građevinu od zlata, srebra ili dragog kamenja; drugi će sagraditi bezvrijedne kuće od drveta, sijena ili slame... Njihova djela kao i drvo, sijeno i slama nestat će u plamenu suda tako da ništa neće ostati kao rezultat njihovog života na zemlji. Ovo nije gubitak spasenja: 'on osobno će biti spašen', ali neće čuti ono 'Dobro valjani i vjerni slugo'. Oni koji su gradili vjerno i djelotvorno bit će nagrađeni za svoju ljubav i odanost. Pavao ne kaže koja će to biti nagrada. Princip koji zapažamo na ovom sudu jest taj da, iako je spasenje u cijelosti na osnovu milosti, kršćanin nije ostavljen u zabludi po pitanju da li ga Bog smatra potpuno odgovornim za kvalitetu njegovog sadašnjeg života'."

Glavni problem ovog učenja je, uz to što će po svemu sudeći u kraljevstvu koje dolazi biti prisutan sustav kasta, u nedvosmislenom odstupanju od jasnog biblijskog učenja o sudu. Izostavljeno je razmatranje istinskog značenja svih ovih tekstova. Iz tekstova o sudu jasno je da se o konačnom stanju svakoga odlučuje tek na sudu, a djela (naravno djela koja proizlaze iz vjere) uistinu igraju značajnu ulogu u odlučivanju.

Ne samo da ovo učenje u spomenutom članku izostavlja mnoge biblijske dokaze nego i pogrešno koristi neke tekstove koje navodi. Naprimjer, Matej 25, 32-40 koristi se kako bi se podržala tvrdnja, ali samo s pozitivnog gledišta, da će "vjerni biti nagrađeni... za dobro koje su učinili Božjom milošću." (A što je sa zlom koje su počinili udaljeni od Božje milosti?)

Osим ako ne stvorimo pretpostavku da među izgubljenima u ovoj paraboli nijedan nije bio vjernik, parabola nas nedvosmisleno poučava da samo ispovijedanje vjere ne može proći na sudu, nego jedino izvršavanje Očeve volje u smislu milosrdnih djela. Ukoliko Isus nije ispričao ovu parabolu da bi opravdao židovski narod a osudio sve neznabošce - a čini se da je Isus vrlo uspješno pokazao da Židov koji ispovijeda svoju vjeru *bez* djela dobročinstva nije ni u kakvoj prednosti, već gubitku u odnosu na "nevjernog" neznabošca koji čini volju Božju - zaključak je jasan: čak i "vjerni" mogu biti izgubljeni kada u svom životu ne predstavljaju osnovno obilježje nebeskog kraljevstva.

Bez "Dobro, valjani i vjerni slugo!" nitko ne ulazi u nebesko kraljevstvo

Upotrebljavajući Matej 25, 23 George Ladd kaže da "Dobro, valjani i vjerni slugo" neće biti rečeno onima koji su prema 1. Korinćanima 3, 12-15 oskudno gradili na Kristovom temelju. Takvi će ljudi, međutim, biti spašeni, ali će izgubiti nagradu koju spasenje daje onima koji su dobro gradili. Ladd pogrešno tumači tekstove i u Mateju i u Korinćanima. Moramo zapaziti da je u Mateju 25, 23 "Dobro" predtvrđnja onome što slijedi: "Udi u veselje gospodara svoga!" Ova radost nije samo jedan vid nebeskog kraljevstva rezerviran samo za neke ljude (dobre graditelje), koji također ulaze u kraljevstvo. Bolje rečeno, radost je jedan skupni izraz za nebesko kraljevstvo u cijelosti. Bez "Dobro" *nitko* ne ulazi u kraljevstvo ili ne sudjeluje ni u kakvoj nebeskoj radosti.

Što se tiče 1. Korinćanima 3, 12-15 ovaj tekst pogrešno razumijemo ako ga koristimo da bismo naučavali kako će vjernik bez obzira što čini u svom osobnom životu na kraju vremena ipak biti spašen. Izjava: "On sam spasit će se, ali kao kroz vatru" ne predstavlja otvoreno obećanje koliko opomenu koja se podrazumijeva. Ta opomena je namijenjena onima koji zauzimaju položaj u vodstvu i koji, može biti, oskudno grade hram Božji jer umjesto jedinstva u crkvi podstiču razdor - što je predmet 1. Korinćanima 3, a ne osobni grijesi svakog vjernika crkve, kao što bi to Ladd želio da povjerujemo. Ovo je upozorenje vođama da budu pažljivi, jer pobjeći od vatre božanskog suda

mogu samo "kao kroz vatru" ili drugim riječima "umaći za dlaku".

Predočimo sliku nekoga tko juri kroz zapaljenu građevinu koju je sam sagradio da bi spasio svoj život. Nijedan savjesni vođa u crkvi ne može lagodno i ravnodušno dremuckati imajući pred sobom ovu predodžbu. Silina Pavlove misli i vjerodostojnosti suda dolaze do svog vrhunskog izraza kada Pavao jasno izjavljuje u retku koji slijedi 3, 12-15 da je crkva taj hram Božji i "ako tko razara hram Božji, njega će Bog razoriti". Bezuvjetnom "on će biti spašen" ovdje nema ni traga ni glasa. Neka svi pripaze. Slabi graditelji možda će se provući "za dlaku"; ali oni koji svjesno razaraju, nemaju ama baš nikakve šanse.

Učenje da sud određuje samo redove ili rangove blagoslovljenosti neosnovano je jer nije u skladu s jednim od stupova Pavlove misli - sudom. Istinsko značenje Pavlovih navoda o sudu je izigrano zbog stanovitog učenja o opravdanju. Ovdje je na djelu ljudska logika bez cjelokupnih podataka Svetog Pisma.

5. Smatramo da učenje koje najviše odgovara svim podacima Pavlove nadahnute misli možemo nazvati dinamičko-povijesnim učenjem o spasenju. Ovo učenje sadrži dva pola tako izrazita u Pavla, i to "već" - pojam započetog spasenja, i "ne još" - manifestacija kojom se spasenje upotpunjuje. Pojmovi "već" i "ne još" djelotvorni su u Božjoj povijesti spasenja kao i u osobnom ljudskom iskustvu sve dok je ono dio te povijesti. Bit ovog učenja je u tvrdnji da postoji samo jedno opravdanje, koje prati vjernika od samog početka njegove vjere ("već") cijelim putem u konačni sud ("ne još"), gdje je stvarnost i vitalnost opravdanja provjerena i ispitana rodovima.

Biblija naučava da opravdanje pripada "posljedku", jer u sadašnjosti donosi očekivanu presudu oslobođenja na posljednjem sudu. Zanimljivo je da prema Pismu "posljedak" ima svoj početak i kraj. Princip je "da će onaj koji je počeo dobro djelo među vama dovršiti ga do Dana Krista Isusa" (Filipljanima 1, 6). Međutim, svjedočanstvo Pisma se osporava kada po ljudskoj logici zaključujemo da se ništa više ne treba tražiti od vjernika prilikom konačnog suda, budući da opravdanje, koje je sadašnja stvarnost kroz vjeru, pripada i posljedku. Iako blagoslovi oslobođenja na budućem sudu uistinu postaju djelotvorni

već sada, Pismo jasno uči da na posljednjem sudu Bog želi vidjeti opravdane vjernike koji su Njegovom milošću donijeli rod Njemu na slavu (reci 9-11).

Novi život, koji Bog daje svakom vjerniku nije završen onda kada on dođe Kristu i primi pravdu; on tek tada počinje. Na kraju Bog traži opravdanje sa svojim rodovima - ali ne u smislu postavke "Vjera plus djela spašava", nego da je opravdanje izvor posvećenih plodova.

Prilikom posljednjeg suda Krist kao Spasitelj i Gospodar s punim pravom tražit će od onih koje je opravdao: "Da li ste snagom moje milosti bili moji učenici?" Stvarnost njihovih života treba odgovoriti: "Da!" Ovaj odgovor nije se mogao dati kada su vjerni prvi puta došli Kristu i primili Njegovo opravdanje. Posvećeni život predanja može početi jedino nakon susreta s Isusom koji pravda, ali takav život je *uistinu započeo* tek kada vjernik potčini svoj cjelokupni budući život vrhovnoj upravi već prisutne Božje ljubavi.

Od "već" do "ne još"

Prema Pavlu dovršenje Božjeg plana spasenja nastupa kada opravdanje, najprije objektivno na križu a zatim subjektivno prihvaćeno vjerom, dostigne svoj cilj, i u cijelosti pokaže svoju svrhu kroz posvećenje tako dosežući u potpunosti svoje konačno odredište - vječni život. Ovaj redosljed spasenja nalazimo u Rimljanima 6, 15-23 a naročito u 22. retku: "Ali sada, dok služite Bogu, pošto ste oslobođeni od grijeha, imate za rod posvećenje, a za svršetak vječni život."

Božje djelovanje od opravdanja do vječnog života je ustvari djelovanje od "već" do "ne još". Ali svaka stvarnost za sebe, opravdanje i vječni život imaju također jedno "već" i "ne još". Božja pravda je već primljena; pa ipak vjerni "očekuju nadu opravdanja" (Galaćanima 5, 5). Vjera "koja očituje svoju snagu ljubavlju"(redak 6) *ujedinjuje* ono što već *jesmo* i ono što *ćemo biti*. Jedino kada kršćaninova vjera postane djelotvornom, konačna presuda može biti: "Pravedan!" Vječni život ćemo tek jednog dana posjedovati u cijelosti (Rimljanima 5, 21), dok ga sada samo očekujemo. (Vidi Rimljanima 6, 4: "da bismo... i mi živjeli novim životom" i 6, 13: "koji ste od mrtvih postali živima").

Posvećenje, ili dozrijevanje života u Kristu je karika koja povezuje život očekivanja i život potpunog posjedovanja.

U Pavlovoj "već" - "ne još" teologiji sud prema djelima je ispunjenje "ne još" vida opravdanja vjerom. Milost koja prati vjernoga do kraja postiže svoj cilj u dobroti koju sud zasigurno utvrđuje. Kristovo spasiteljstvo, koje je *za nas*, u potpunosti je prikazano Njegovim gospodarenjem *nad nama*. Izostaviti značenje i sadržaj suda prema djelima znači jednom riječju poricati "ne još" element Pavlove teologije spasenja.

Ovim želimo naglasiti da posljednji događaji ne dostižu svoj vrhunac na križu ili u prihvaćanju vjerom tekovina križa; oni upravo tu počinju. To što se dogodilo na križu i što se događa s onima koji prihvaćaju križ nastavlja produbljivati svoje značenje i primjenu kroz Isusovu neprekidnu službu, sve dok križ ne ostvari svoju konačnu pobjedu i Krist bude Gospodar svega.

Pod Kristom kao gospodarem

Iz suda prema djelima proizlazi da nas križ, kao spasonosni događaj, stavlja pod upravu i gospodarenje Kristovo. Odbaciti život poslušnosti ili odbiti da hodimo putem posvećenja, što je na osnovu Rimljanima 6. nerazdvojivo od opravdanja, znači odbaciti Krista i kao svog Spasitelja i kao svog gospodara. Sud prema djelima ne potražuje jednostavno neka osamljena djela, već ustanovljuje vjernikov odnos prema Kristu u dvojnosti i jedinstvu Kristova spasiteljstva i gospodarenja.

Da su Pavla zamolili da parabolom ilustrira svoje učenje o opravdanju i sudu, lako je moguće da bi on izabrao parabolu sličnu priči o nemilostivom sluzi (Matej 18, 23-35). Ova parabola vrlo dobro opisuje Pavlovo učenje. Isto kao od nemilosrdnog sluga, Kralj od grešnika najprije zahtijeva izravnavanje dugova a zatim prašta ovaj ogromni dug. Opravdanje djeluje upravo na ovaj način. Međutim, kada oni kojima je oprošteno odbiju ukazati milost drugima, kao u slučaju ovog sluga, Kralj ih ponovo poziva na red i osuđuje zatvorom. Pomilovani su sada osuđenici! Ovo je u skladu s Pavlovim učenjem o sudu prema djelima.

Ako na osnovu ove parabole pitamo da li su djela bitna osnova za spasenje ili propast, odgovor je zasigurno "Ne!" Jedina

osnova spasenja je kraljeva milost. Izostanak djela milosrđa kod sluge samo potvrđuje da on nije shvatio prirodu darovane milosti i da ju je odbacio kao djelotvorno načelo svog cijelog života.

Milost nikada ne možemo prisvojiti samo za sebe i zadržati je kao sredstvo nadimanja, umjesto da je ona metoda liječenja. Uistinu, ako je Bog kralj, naš kralj, nije li jasno da obilježje Njegove vladavine mora biti naše obilježje? Ovo ne znači da se spašavamo svojim djelima, nego da dozvoljavamo da nas Božja djela i zasluge u potpunosti spasu. Nismo spašeni svojom milošću, već Božje spasenje čini od nas milostive ljude. "Njegovo smo, naime, stvorenje, stvoreni u Kristu Isusu radi djela ljubavi koja Bog unaprijed pripremi da u njima živimo." (Efežanima 2, 10)

Ono što se dovodi u pitanje u ovoj paraboli je kraljeva vladavina milosti. Ovaj ispit našeg milosrđa ustvari svjedoči da je Božja milost ta konačna stvarnost koja određuje i utječe na sve pa i na nas. Upravo zbog toga konačni zaključak velike borbe između dobra i zla je sveopće priznanje da je Bog ljubav.

Još jedno zapažanje u ovoj paraboli, koje predstavlja duh i doprinos Pavlove milosti, sadržano je u paradoksalnoj istini da je milost uklonjena na posljednjem sudu i da samo pravda ostaje (vidi 2. Ezrina 7, 33). Krist je naučavao da će Božja milost biti u potpunosti djelotvorna prilikom suda. Ali će milost djelovati samo u prilog onima koji su kao odgovor na Božju milost bili milostivi.

Ovdje smo suočeni s pitanjem: Ako je tko milostiv u svom životu, zašto mu je potrebna milost na sudu? Gledajući na Krista možemo jedino reći da, iako se možemo približiti Kristu i ugledati se na Njegov karakter, s beskrajnom dobrotom Njegovog karaktera nikada se ne možemo izjednačiti. Dosljedno o tome ostaju dvije istine u vezi sa sudom: (1) posvećeni rodovi opravdanja moraju biti prisutni, ali (2) opravdanje mora nastaviti svoje djelovanje u pomilovanju. Milost nije u oprečnosti s rodovima, niti rodovi s milošću. Na sudu dva elementa koegzistiraju. "Bio si *vjeran* nad *malim*, zato ću te nad velikim postaviti." (Matej 25, 23)

Na osnovu proučavanja oopravdanju, sudu i sigurnosti spasenja zaključujemo: dok opravdanje *daruje* sigurnost

spasenja, sud ga čuva. *Sud čuva sigurnost spasenja od iluzije da je sigurnost moguća bez temeljnog odnosa s Kristom i predanog oponašanja Kristovog primjera.* Naša djela nam ne pribavljaju sigurnost, nego jedino Onaj kojeg slijedimo zahvalnim odazivom svojih djela. Tako se pitanje djela i sigurnosti svodi na pitanje Krista. Vjernik može uvijek biti siguran u svoje spasenje ako je njegov odgovor Kristu "Da". Nema sigurnosti u odgovaranju "Ne" Onome koji je prvi nama rekao "Da". Apostol Pavao ilustrira ovu istinu u svom izlaganju u 1. Korinćanima 10, 1-13. Sve je bilo u redu s Izraelcima - i bit će sa Crkvom koja je zauzela mjesto Izraela -dok su slijedili Stijenu, koja je Krist. Ali, kada je Izrael poželio zlo, Sotona ga je upropastio.

Sud nad duhovno privilegiranim Izraelom dokazuje da oni koji su sigurni u svoje spasenje bez zainteresiranosti za volju Božju, trebaju paziti da ne padnu (stih 12). Ali, nitko ne treba pasti jer Bog može uvijek pronaći izlaz iz kušnje (redak 13). Dakle, vjernici posjeduju sigurnost da su sinovi i kćeri Božje samo onda kad kroz kušnju izražavaju svoju odanost Bogu. Biblijsko učenje o sudu podsjeća nas na ovo i pruža nam siguran temelj istinske sigurnosti spasenja - privrženost Kristu.

Izvornik: Adventist Review, 21-28. lipnja 1983.

S engleskog preveo: Dragutin Matak

SUMMARY:

Justification by Faith, Judgment According to Works, and Assurance of Salvation

This study seeks to clarify the relationship between justification by faith alone, which brings assurance of salvation, and judgment according to works. Varied attempts have been made to resolve what was seen as a tension or contradiction between these two doctrines. Often these attempts have taken the form of minimizing or negating one or the other of these teachings. Author insists that both are to be strongly maintained, for Scripture teaches both, since there is an inner unity between them, like unity that exists between Christ as Savior and Christ as Lord. Since so much of the discussion on justification and judgment is carried on with respect to the thought of the apostle Paul, authors intention is to focus there. This study first considers the relation between reason and revelation maintaining that revelation enlightens reason while reason's task is to explicate revelation. Then follows Paul's exposition of the plan of salvation which rests on the premise that God is for us, not against us, since "he... did not spare his own Son but gave him for us all" (Rom. 8:32). Justification discussed in Romans 4 becomes the basis for the assurance of Romans 5. The conclusion of this discussion about the question of justification, judgment and assurance is to say that if justification *grants* assurance, judgment *guards* it. *It guards it from the illusion that assurance is possible without a fundamental relationship to Christ and a committed following of Christ.*